

Nr 1131

Av herr **Lothigius**, om inrättande av en frivillig samhällelig servicetjänst.

(Lika lydande med motion nr 978 i Första kammaren)

Det moderna samhället kännetecknas inte enbart av en förnämlig ekonomisk standard. Den pågående samhällsutvecklingen har ställt människorna inför nya livsvillkor även i andra avseenden. Inte minst utvecklingen mot ökad koncentration inom alla sektorer av samhällslivet har bidragit till att komplicera tillvaron för vissa grupper av människor. I synnerhet för barnfamiljerna och det växande antalet äldre har det snabba tempot i samhällslivet och de ökade avstånden tillsammans med den allmänna bristen på olika former av service skapat en i längden ohållbar situation.

Sådan service är emellertid nödvändig för att åstadkomma ökad jämlikhet olika grupper emellan. Sjukvård, åldringsvård och stödet till barnfamiljer och studerande etc. har ej på långt när lyckats tillgodose människornas ökade behov av service. Därför har ej heller önskemålet om ökad jämlikhet kunnat infrias. Klyftan mellan olika grupper har i stället vidgats.

Krissituationen på vårdområdet drabbar således det växande antalet äldre samt de sjuka, vilkas situation därigenom på ett märkbart sätt kommit att skilja sig från övriga människors. På samma sätt lever den barnlösa familjen i en långt mera fördelaktig situation än barnfamiljen eftersom frågan om barntillsyn ofta är ett stort problem för den senare.

Härav framgår att det inte enbart är ekonomiska förhållanden utan snarare bristen på service som bidragit till att försvåra många enskilda människors situation. Kravet på en sådan personlig omvårdnad, som tidigare var en självklarhet, har således kommit i förgrunden.

Barnfamiljerna

Antalet barn under tio år som har förvärvsarbetande mödrar med en arbetstid överstigande 15 timmar i veckan uppgår i dag till 300 000. Samtidigt har 200 000 mödrar med barn i denna ålder förklarat sig villiga att gå ut i förvärvslivet under förutsättning att barntillsyn ordnas. För heltids- och deltidstillsyn av barn till förvärvsarbetande föräldrar beräknas 1970 daghems- och fritidshemsplatser uppgå till cirka 40 000 och familjedaghemplatser till 28 400.

Härav framgår att samhället på intet sätt har möjlighet att inom rimlig tid och med gängse metoder tillmötesgå den starkt ökade efterfrågan på organiserad barntillsyn. Frågan om barntillsyn är emellertid endast ett av de problem som präglar den förvärvsarbetande kvinnans situation. Krav på städ- och allmän hemservice har även framförts. Viktigast är emellertid att barnen garanteras en personlig omvårdnad. Samhället måste därför på alla sätt söka lösa den nuvarande bristsituationen.

De äldre

1965 års långtidsutredning förutsade att antalet personer över 65 år skulle öka med 140 000 under varje femårsperiod fram till 1980-talet. Det bör därvid framhållas att denna ökning av antalet äldre människor förutsätter en motsvarande ökning av olika servicemöjligheter. För i synnerhet äldre människor har samhällsutvecklingen nämligen medfört många nya problem, såsom ökade avstånd till inte minst butiker och andra serviceanordningar. Deras behov av vård och allmän hjälp är generellt sett mycket stort. Med ATP har visserligen följt en väsentligt ökad ekonomisk trygghet för denna grupp av människor. Bristen på service har emellertid verkat i rakt motsatt riktning vad avser de äldres allmänna trygghet.

Den utbyggda service som här främst erfordras måste ges karaktären av personlig omvårdnad. De äldres behov av en ökad kontakt med omvärlden måste även tillgodoses. För att söka skapa ökad förståelse olika generationer emellan förefaller det lämpligt att den äldre generationen i större utsträckning än för närvarande integreras bland de ännu yrkesverksamma.

När det gäller såväl barntillsynen som åldringsvården räcker det inte med att påpeka att daghemsplatserna har ökat för familjerna och ökade resurser tas i anspråk för åldringsvården. Ökningen motsvarar inte det för varje år stigande behovet. Ett radikalt nytt och praktiskt sätt att arbeta måste införas för att klara den situation vi alltmer kommer att stå inför.

Samhällelig servicetjänst

Om den allmänna värnplikten för män kunde kompletteras med någon form av frivillig servicetjänst för kvinnor, skulle sannolikt ca 100 000 unga krafter kunna tillföras hela den vårdsektor som i dag kännetecknas av en svårartad bristsituation. Även för de pojkar som undanber sig konventionell värnpliktstjänstgöring torde en sådan servicetjänst kunna utgöra ett värdefullt alternativ och därigenom bidra till att skapa ökad valfrihet.

Ekonomiskt torde en sådan lösning av serviceproblemet erbjuda väsentliga fördelar. Samhällets insats för sådan verksamhet kan begränsas till att gälla administration och i övrigt de kostnader som måste tas i anspråk för kost, logi och viss ersättning för ifrågavarande tjänster. Samhället kan därigenom inte bara tillgodoräkna sig avsevärda ekonomiska vinster. Även

på det mänskliga planet kan en sådan verksamhet bidra att skapa ökad förståelse och ökad jämlikhet olika människor och åldersgrupper emellan.

Eftersom allt fler ungdomar i dag är negativt inställda till den vanliga värnpliktsjäntgöringen torde ett stort behov av alternativ samhällstjänst föreligga. S. k. vapenvägrare torde även med framgång kunna placeras inom den humana samhällsvården. Att även kvinnorna i framtiden ges tillfälle att utföra någon form av samhällstjänst ter sig naturligt mot bakgrund av att äldre tiders könsrollsfördomar numera nästan helt förlorat sin styrka.

Sannolikt är dessutom att morgondagens försvar kommer att kräva långt färre personenheter än för närvarande. Den tekniska utvecklingen tyder härpå. Att redan nu planera för inrättandet av en samhällets servicetjänst kan väsentligt bidra till att underlätta den successiva förändring som kanske är att vänta på detta område.

Dagens ungdomar kan — trots sina ibland egenartade metoder — ej anklagas för bristande samhällsengagemang. Den nuvarande inriktningen av ungdomens samhällsintresse synes däremot föga konstruktiv. Värdefullt vore därför om ungdomarna gavs en möjlighet att kanalisera sitt intresse och sin verksamhetsiver i praktiskt samhällsarbete av här aktuell natur. Inte minst skulle erfarenheter av detta slag sannolikt vara till gagn för deras egen personliga och politiska mognad.

Med stöd av ovanstående hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågan om inrättande av frivillig service-tjänst samt därvid beakta att tjänstgöringen skall avse såväl manlig som kvinnlig ungdom.

Stockholm den 28 januari 1970

Carl-Wilh. Lothigius (m)